

l'Abellerol

Resultats del balanç d'anellament 2012

Durant l'any 2012 els anelladors de l'ICO va anellar 66.436 ocells; la vuitena xifra anual més alta de l'ICO i que suma un gran total acumulat de més de 1.400.000 ocells des de 1975.

Raül Aymí

L'any 2012 els anelladors de l'ICO van anellar més de 66.000 ocells i van efectuar un total de 15.752 controls que s'afegeixen a la base de dades. Aquesta xifra suposa la 8a més alta i una davallada apreciable si ho comparem amb les xifres dels darrers anys.

Aquesta davallada evident respecte els anys anteriors ha estat conseqüència bàsicament de dos factors importants. D'una banda, per la manca de disponibilitat d'alguns models d'anelles, i per l'altra la crisi econòmica que ha suposat una retallada pressupostària important i que ha provocat que

algunes campanyes no es poguessin portar a terme.

L'ICO durant el 2012 va comptar amb 120 anelladors auxiliars i 187 anelladors experts. D'aquest any, cal destacar que la majoria dels anelladors van lliurar les seves dades informatitzades a través del programa NouBio; de l'exercici de 2012 es van rebre un total de 111 balanços.

L'any 2012 es van tramitar 669 recuperacions i al portal de marques especials es van rebre un total de 8.926 lectures, principalment de gavina corsa, cigonya i aligot. A causa del tancament de l'Oficina de Espècies Migratòries el retorn d'informació procedent de les

Sumari

Editorial

Temps difícils, però empenta i optimisme 2

Notícies 3

- Estat de conservació dels ocells a Catalunya
- Salvador Filella, soci d'honor de l'ICO
- Ornitho s'obre a d'altres grups taxonòmics

Resultats del balanç d'anellament 2012 4

Novetats avifaunístiques

- Crònica Ornitològica
Agost 2012 – Maig 2013 7

Novetats bibliogràfiques

- *Els ocells silvestres del Zoo de Barcelona* 13
- *Els espais urbans. Manual de gestió d'hàbitats per a la fauna vertebrada* 14

Agenda 16

recuperacions tramitades ha estat aturat i moltes de les recuperacions s'han hagut de tramitar a final d'any.

Les espècies més anellades durant l'any 2012 han estat la boscarla de canyar, el tallarol de casquet, el mosquiter comú, el pit-roig i l'oreneta vulgar. Pel que fa a rareses, s'han anellat les següents: cuereta citrina, boscarla d'aigua, bosqueta icterina, mosquiter de doble ratlla, papamosques menut i pinsà carminat.

D'entre els projectes més importants portats a terme cal destacar el programa Sylvia per al seguiment de variables demogràfiques i amb 40 estacions operatives a l'estiu i 29 a l'hivern i les campanyes de seguiment de la migració de primavera i tardor als Aiguamolls de l'Empordà i el delta de l'Ebre.

l'Abellerol

Butlletí de contacte de
l'Institut Català d'Ornitologia

núm. 47
estiu 2013

Comitè Editorial

Raül Aymí, Jordi Domènech,
Gabriel Gargallo, Santi Mañosa

Col·laboradors

M. Anton, M. Franch,
S. Herrando, R. Ramos,
F. Sardà-Palomera

Disseny i maquetació

Lluc Julià

Edita

Institut Català d'Ornitologia
Museu de Zoologia
Passeig Picasso, s/n
08003 Barcelona

C/ Girona, 168, ent. 5a
08037 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93

Correu electrònic: ico@ornitologia.org

Pàgina web: www.ornitologia.org

Junta Directiva

President: Santi Mañosa

Sotspresident: Lluís Brotons

Secretari General: Jordi Domènech

Tresorer: Vittorio Pedrocchi

Vocals: Joan Aymerich, Gerard Bota,
Carles Carboneras, Pere Cortinas,
Jacob González-Solís, i Xavier Tomàs.

e-mail: junta@ornitologia.org

L'Institut Català d'Ornitologia (ICO) és una entitat constituïda amb la finalitat de promoure l'estudi i seguiment de les poblacions d'ocells que nien, migren o hivernen a Catalunya, així com de fomentar la seva conservació.

© 2013 Institut Català d'Ornitologia

Dipòsit Legal: 12371-01

ISSN: 1579-3400

Impressió: Aura Digit

Les opinions dels autors de les col·laboracions que apareixen en aquest butlletí corresponen exclusivament al seu criteri personal, excepte les que siguin en el seu caràcter de directrius de l'ICO o del comitè editorial.

EDITORIAL

Temps difícils, però empenta i optimisme...

Al'editorial del número 46 de l'Abellerol us explicàvem l'enrenou i dificultats que va provocar el tancament de l'*Oficina de Espècies Migratòries* i el consegüent tall en el subministrament d'anelles com un exemple de les conseqüències de la crisi econòmica actual que ens ha afectat. Ara us podem dir que l'adaptació als nous models d'anelles d'Aranzadi va pel bon camí, tot i les dificultats inherents al canvi: manca de disponibilitat puntual d'alguns models i la manca de coneixement de les noves mides i dels models més idonis per a algunes espècies.

Bona part dels convenis, subvencions i tota mena de fonts de finançament segueixen actualment un camí incert. Mentre que algunes institucions han tancat l'aixeta de forma permanent, d'altres han fet retallades més o menys severes i això té conseqüències evidents en la gestió de la nostra associació. Davant aquest panorama, hem hagut d'ajustar despeses, la qual cosa ha implicat la retallada dels sous dels nostres treballadors de la oficina tècnica, així com abandonar un dels dos locals que ocupàvem fins ara al carrer Girona.

Enmig d'aquestes circumstàncies actuals, l'ICO continua les seves tasques fonamentals de seguiment i anellament i n'empren de noves, més que mai amb imaginació i optimisme. Entre les fortaleses de la nostra associació podem dir que tenim una societat dinàmica i participativa, que continua creient en el valor dels projectes de l'ICO i, a més, cal esmentar el reconeixement científic internacional, cada vegada més manifest. Això permet, per exemple, tirar endavant les campanyes d'anellament amb l'ajut d'anelladors voluntaris, promoure projectes com l'atles d'ocells nidificants de Barcelona o l'Atlas dels ocells nidificants d'Europa. Un cas interessant és el Seguiment dels Ocells Comuns (SOCC) que el 2012 va assolir un nou rècord de participació i es van fer censos en un total de 303 itineraris. Són exemples importants als quals podem afegir l'amplia participació naturalista en els portals via web com www.ornitho.cat, (anem en camí d'arribar als 2 milions d'observacions !) i ara obert a papallones, libèl·lules, mamífers, amfibis i rèptils, i que augura moltes possibilitats en el futur.

Finalment, una novetat important que s'anuncia a l'Abellerol que teniu a les vostres mans és la revisió dels estatus d'amenaça de tots els ocells nidificants de Catalunya i que ja està disponible on-line. Esperem que aquesta document tècnic sigui del vostre interès i alhora suposi una eina de referència útil per a la conservació dels nostres ocells.

NOTÍCIES

Estat de conservació dels ocells a Catalunya

L'ICO acaba d'enllestir l'actualització dels estatus de conservació de les espècies d'ocells nidificants a Catalunya.

Han passat 10 anys d'ençà de la publicació, dins l'*Atlas dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*, de la primera categorització dels estatus d'amenaça dels ocells a Catalunya. Recentment, i dins el marc dels compromisos adquirits mentre redactàvem aquell llibre, s'ha realitzat l'actualització de les citades categories d'amenaça d'acord amb criteris de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura.

El nombre d'espècies amenaçades (suma de les categories VU, EN i CR)

ha augmentat entre la primera avaluació i l'actual (Figura 1), però en part això es degut al major coneixement i a la forma com s'han aplicat els criteris. Si analitzem estrictament els estatus de les espècies incloent aquelles per a les quals l'avaluació és inequívocament comparable, actualment l'estat de conservació de l'avifauna catalana en el seu conjunt es pot qualificar com de millor que la que determinàvem ara fa 10 anys, amb 4 espècies menys amenaçades.

Això ha estat possible gràcies a l'esforç de molts ornitòlegs que, molt sovint

de forma altruista, han permès obtenir dades per determinar els canvis en les poblacions d'ocells nidificants succeïts a Catalunya al llarg del període 2002-2012. Més informació a www.ornitologia.org/ca/quefem/conservacio/index.html.

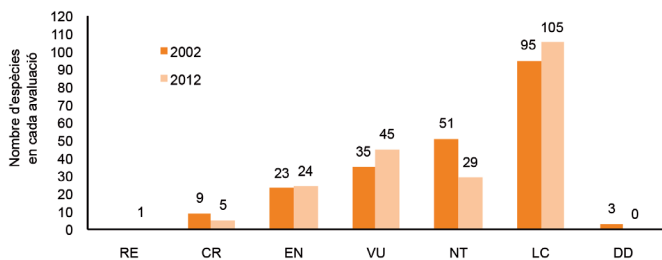

Figura 1. Nombre d'espècies en cada estatus de conservació (RE, Extint a nivell regional; CR: En perill crític; EN: En perill; VU: Vulnerable; NT: Proper a l'amenaça; LC: Preocupació menor; DD: Dades insuficients) en les avaluacions d'estatus realitzades els anys 2002 i 2012 a Catalunya.

Salvador Filella Cornadó, soci d'honor de l'ICO

En la passada assemblea de socis de l'ICO celebrada el dia 1 de juny a Moqueroles, es va nomenar Salvador Filella Cornadó soci d'honor de l'ICO. El Salvador ha jugat un paper decisiu en l'ornitologia catalana moderna a través de cursos d'ornitologia impartits durant els anys 70 i 80 del segle passat des de la seva feina com a taxidermista del Museu de Zoologia i tècnic del Zoo de Barcelona. Va fer multitud de sortides de prospecció arreu de Catalunya i ha esdevingut el punt de partida per a molts joves ornitòlegs. Amb aquest nomenament l'ICO vol reconèixer la seva valuosa aportació a l'ornitologia catalana i a la conservació dels ocells.

Ornitho s'obre a d'altres grups taxonòmics

Des del passat mes de maig el portal ornitho eixampla el seu camp d'acció a les observacions de mamífers, rèptils, amfibis, papallones diürnes i libèl·lules

Apartir de l'1 de maig es va fer realitat una de les demandes més habituals dels usuaris d'*ornitho.cat*: es poden entrar i consultar en aquest portal web les observacions de mamífers, rèptils, amfibis, papallones diürnes i libèl·lules de Catalunya. Aquesta iniciativa ha estat possible gràcies a l'interès i la implicació dels nostres companys

de la Societat Catalana d'Herpetologia, Oxygastra, Museu de Ciències Naturals de Granollers, Sociedad Herpetológica Española i Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. L'obertura d'*ornitho.cat* a d'altres grups taxonòmics té lloc tot just després que s'hagin complert el seus primers quatre anys de vida. Assolits ja els 1,7 milions d'observacions i els més de 25

mil usuaris únics anuals, *ornitho.cat* ha esdevingut una font d'informació extremadament valuosa sobre la distribució i fenologia dels nostres ocells, i una eina imprescindible per als ornitòlegs del país. Amb l'ampliació a altres grups taxonòmics, esperem que *ornitho.cat* també pugui esdevenir de gran utilitat per a tots els naturalistes que es mouen per Catalunya.

BALANÇ ANUAL D'ANELLaments

Resultats del balanç d'anellament de l'any 2012

Durant l'any 2012 l'ICO va anellar 66.436 ocells; la 8a xifra anual més alta de l'entitat i que suma un gran total acumulat de més de 1.400.000 ocells des de 1975

L'any 2012 els anelladors de l'ICO van anellar més de 66.000 ocells i van efectuar un total de 15.752 controls que s'afegeixen a la base de dades. Aquesta xifra suposa la 8a més alta i una davallada apreciable si ho comparem amb els més de 89.500 anellaments de 2011 i les xifres dels darrers anys.

Aquesta davallada evident respecte els anys anteriors ha estat conseqüència bàsicament de dos factors importants. D'una banda, l'Oficina de Espècies Migratòries ha estat tancada durant tot l'any, però subministrant anelles amb normalitat durant el primer semestre d'any, i amb una retallada durant el segon semestre quan alguns models d'anelles s'han anat exhaustint, fet que ha afectat alguns projectes. Davant la incertesa del moment, l'ICO va signar un acord amb el Museu de Ciències Naturals Aranzadi de Donostia per utilitzar les seves anelles i així poder acabar l'any sense restriccions importants. D'aquesta manera, el dia 12 d'octubre es posava la primera anella amb remitent Aranzadi a l'estació de Canal Vell, delta de l'Ebre, i el portador n'era un pit-roig. Durant 2012 les anelles del remitent Aranzadi només les van utilitzar un petit nombre d'anelladors en els darrers mesos de l'any i amb un total acumulat de 2706 anellaments.

Laltre factor que va afectar i afecta encara la nostra activitat, ha estat la crisi econòmica que ha suposat una retallada pressupostària important i que ha provocat que algunes campanyes amb una llarga sèrie d'anys d'activitat, com per exemple la campanya de tardor de Flix, no es poguessin portar a terme.

EICO durant el 2012 va comptar amb 120 anelladors auxiliars i 187 anelladors experts. D'aquest any, cal destacar que la majoria dels anelladors van lliurar les

Joan Carles Senar

El rossinyol del Japó és una espècie en expansió a Catalunya i l'any 2012 es van anellar 130 exs.

seves dades informatitzades a través del programa NouBio; de l'exercici de 2012 es van rebre un total de 111 balanços (Taula 1).

Les espècies més anellades durant l'any 2012 han estat la boscarla de canyar *Acrocephalus scirpaceus* (6.986), el tallarol de casquet *Sylvia atricapilla* (5.604), el mosquiter comú *Phylloscopus collybita* (4.113), el pit-roig *Erithacus rubecula* (3.983) i l'oreneta vulgar *Hirundo rustica* (2.713). Pel que fa a rareses, s'han anellat les següents: cuereta citrina *Motacilla citreola*, boscarla d'aigua *Acrocephalus paludicola*, bosqueta icterina *Hippolais icterina*, mosquiter de doble ratlla *Phylloscopus inornatus*, papamosques menut *Ficedula parva* i pinsà carminat *Carpodacus erythrinus*.

Comentaris per espècies

Durant l'any 2012 s'han anellat per vuitena temporada els polls de flamencs del delta de l'Ebre després dels primers marcatges l'any 2004. Aquesta és una iniciativa del PN del Delta de l'Ebre que aplega multitud de voluntaris i col-

laboradors i que durant l'any 2012 van anellar 409 exemplars. Fins a l'actualitat s'han anellat uns 3.100 polls que han generat més de 8.000 lectures.

Pel que fa als rapinyaires, cal esmentar la campanya de seguiment dels voltors de l'abocador d'Orís a Osona gràcies a una iniciativa del Grup d'Anellament Calldetenes-Osona (GACO) que ja va començar el 2011. La captura regular d'exemplars i el marcatge amb anelles de color de lectura a distància i també de marques alars està aportant informació molt detallada sobre els moviments d'aquesta espècie que en els darrers anys ha augmentat considerablement la seva àrea de campeig molt més enllà dels canyets del Pirineu i Prepirineu. També al mateix abocador d'Orís i en un altre estudi que duu a terme el mateix GACO, s'estan anellant corbs en grans quantitats, ja que l'abocador atreu exemplars de les comarques veïnes amb una gran concentració d'exemplars.

Al delta de l'Ebre, com és habitual, l'any 2012 es van anellar algunes de les colònies de cria de làrids amb més

de 1.500 polls marcats de gavina corsa, més de 200 polls de gavià argentat i 70 polls de xatrac. Fora del delta de l'Ebre, es va fer un seguiment de la nova colònia de cria de gavina corsa del delta del Llobregat amb 301 polls marcats. Així mateix, es va fer una visita a l'estany d'Ivars, però les gavines vulgars, tot i que s'havien establert a la zona (algunes desenes de nius) van tenir un èxit reproductor molt baix, presumiblement per problemes d'alimentació i predació.

Durant l'any 2012 es van anellar 2.713 orenetes, xifra molt per sota dels valors d'altres anys quan es va fer anellament massiu en els dormidors comunals i que cal atribuir als problemes abans esmentats sobre el subministrament i disponibilitat de les anelles.

Entre els passeriformes cal destacar les xifres força altes del rossinyol del Japó (espècie en expansió a Catalunya) amb 130 exs.

Recuperacions i lectures d'anelles de PVC

L'any 2012 es van tramitar 669 recuperacions i al portal de marques especials es van rebre un total de 8.926 lectures, principalment de gavina corsa, cigonya i aligot. Val a dir que a causa del tancament de l'Oficina de Espècies Migratòries el retorn d'informació procedent de les recuperacions tramitades ha estat aturat i moltes de les recuperacions s'han hagut de tramitar a final d'any a través d'Aranzadi.

Tot i la manca d'entrada d'informació, durant l'any 2012 s'han aconseguit algunes recuperacions interessants, algunes d'elles gràcies a la lectura d'anelles de color de lectura a distància. Un exemple d'això és un dels dos cignes petits *Cygnus columbianus* que van arribar als aiguamolls de l'Empordà el gener de 2012. Gràcies a l'anella de color verd amb el codi ADS es va poder saber que es tractava d'un individu anellat a la costa del mar de Barents (Rússia) l'agost de 2011 a més de 4.000 km de distància.

A principi del mes de febrer de 2012 bona part de les zones humides del sud d'Europa com la Camarga van patir glaçades intenses que van provocar la fugida d'algunes aus aquàtiques. Un exemple d'això van ser els xarxets *Anas crecca* dels

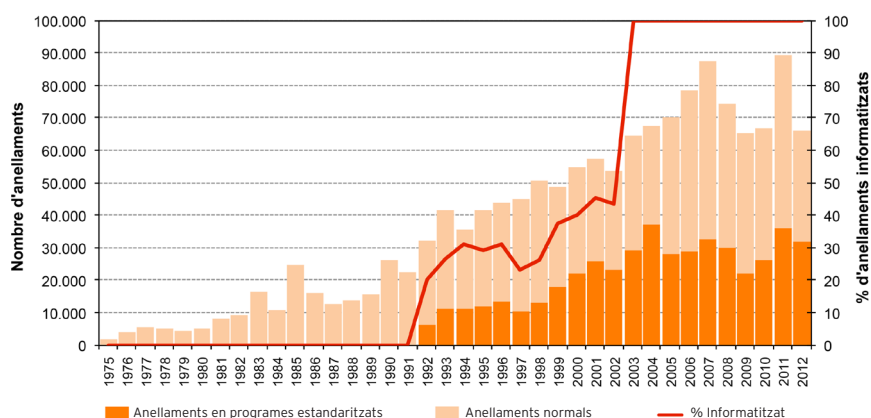

Figura 1. Evolució del nombre d'anellaments de l'ICO des de 1975 fins a 2012.

quals dos exemplars marcats a França amb plaques nasals es van observar als aiguamolls de l'Empordà precisament a principi del mes de febrer.

El mes de març de 2012, també als aiguamolls de l'Empordà, es va observar un agró blanc *Casmerodius albus* que havia estat anellat com a poll el maig de 2011 al llac de Grand-Lieu, Loire Atlantic, França, prop de Nantes.

Un altra espècie de la qual s'han detectat exemplars amb anelles de color és la perdiu de mar *Glareola pratincola*. Un d'aquests exemplars es va observar el juny de 2012 al delta de l'Ebre i havia estat anellat com a adult a l'albufera de València dos anys enrere pel grup d'anellament GOTUR.

Dels voltors, com ja hem esmentat abans, hi ha moviments realment sorprenents com el cas de l'exemplar marcat amb el codi MCA anellat a l'abocador d'Orís el 15 de juliol de 2012 i observat només dos dies després a Monegrillo, prop de Saragossa. Molts dels voltors anellats a l'abocador d'Orís s'han observat posteriorment als canyets de l'Aragó on hi ha càmeres automàtiques per al seguiment d'aquesta espècie.

Una de les recuperacions més interessants d'aquest any, correspon a l'observació d'una polla blava *Porphyrio porphyrio* capturada el febrer de 2012 i marcada amb anella de lectura a distància a la llacuna de l'Alfacada al delta de l'Ebre en el marc del projecte *Life Delta lagoon* i que es va observar al delta del Llobregat el novembre del mateix any. Aquest moviment confirma la dispersió cap a d'altres zones humides d'aquesta espècie actualment tan abundant a l'Ebre.

Les anelles de lectura a distància també han estat útils per conèixer la fenologia de migració d'algunes espècies com la gavina vulgar. Així, sabem que alguns dels exemplars anellats durant l'hivern al Zoo de Barcelona retornen a les àrees de cria de forma força ràpida. Un exemple és la gavina NB12 observada al Zoo l'11/03/12 i només 7 dies més tard ja estava a Polònia. Una altra gavina, també anellada al Zoo el febrer de 2011, es va observar el setembre de 2011 i 2012 a Romania, la primera recuperació d'aquesta espècie de que tenim constància en aquest país.

D'entre les recuperacions convencionals, de 2012 cal destacar la recuperació d'una mallerenga blava anellada a Luxemburg l'octubre de 2011 i trobada un any més tard a Lloret de Mar, la Selva, morta per un gat. Aquesta és la primera recuperació d'aquest origen i una de les poques recuperacions estrangeres rebudes en els darrers anys després de la petita invasió de la tardor-hivern de 2005-2006 quan es van recuperar dos ocells, un amb anella de França i un altre de Lituània.

El projecte SYLVIA

L'any 2012, el programa SYLVIA va complir el seu 22è any de funcionament. El nombre d'estacions i captures, tant pel que fa al període hivernal com a estival, es va mantenir amb pocs canvis. Un total de 40 estacions van estar operatives durant l'estiu i 29 a l'hivern amb un total de 8.404 i 2.843 captures respectivament. En general, la cria va ser més dolenta que l'any 2011, almenys per les espècies més capturades (merla, tallarol

REPORTATGE Resultats del balanç d'anellament de l'any 2012

Anellador o grup	Total	Anellador o grup	Total	Anellador o grup	Total	Anellador o grup	Total
Abella, Joan Carles	56	Costafreda, Valentí	15	Grajera, Joan	48	Pibernat, Carles	668
Álvarez, Alberto	245	CR Canal Vell	53	Grande, Carlos	280	Piccardo, Julia	1403
Alvarez, Carlos	34	CR PNAE	130	Grup de Natura Parus	3564	Pons, Pere	64
Andino, Héctor	653	CR Torreferrussa	2504	Grup de Natura Sterna	1	Pou, Antoni	74
Aranzadi	2706	CR Vallcalent	447	Guallar, Santi	25	Puig, Josep M ^a	21
Arcos, José Manuel	87	Dalmau, Gerard	6	Gutiérrez, Ricard	371	Pujol, Joan	194
Aymí, Raül	1138	Dalmau, Jordi	39	Jimenez, Cristobal	19	Quesada, Javi	93
Badosa, Enric	103	de Jesus, Gabriel	905	Jiménez, Xavier	3	Raspall, Alfons	109
Baltà, Oriol	6293	Durany, Eduard	48	Jordà, Cristòfol	32	Real, Joan	44
Bermejo, Jordi	2	Esteller, Vicent	241	Josa, Pere	1728	Reserva Nat. Sebes	16
Bernal, Juan	953	Estrada, Joan	7	Jovani, Roger	246	Ribes, Eladi	1938
Bertolero, Albert	1498	Fàbregas, Enric	463	Julien, Abel	117	Rodríguez, Martí	9
Bescós, Pedro	9	Feliu, Jordi	1418	Jutglà, Roger	230	Rost, Josep	59
Bigas, D. /PNDE	4525	Feo, Carles	431	Larruy, Xavier	1187	Salmerón, Antonio	757
Boix, Miquel	10	Fernandez, Juan	216	Latre, Ferran	51	Sanmartí, Roger	530
Bonan, Arnau	48	Framis, Hugo	92	Lelieveld, Frans	276	Sebé, Arnau	10
Bonilla, Manel	679	Fuentes, Miguel Ángel	231	Llobet, Marc	182	Senar, Joan Carles	625
Bota, Gerard	3164	Furquet, Carles	1563	Llover, Maria	243	Solans, Jordi	679
Brongo, Marcelo	756	GACO	1376	López, Rafael	66	Soler, Oriol	262
Brugnoli, Yago	83	GACO-2	199	Martínez, José Manuel	261	Tomàs, Xavier	4
Burgas, Albert	2	Gàlvez, Marc	6	Martínez, Paco	737	Torrallbo, Rafael	15
Cabrera, Josep	2875	García, Ernest	136	Mas, Hubert	733	Ventura, Joan	37
Calderón, Raül	1494	García, Jordi	9	Mateo, Rafael	44	Vidal, Joan	224
Canal, Alex	40	García, Josep	97	Mir, Lluís	95	Vila, Xavier	5
Casals, Alba	936	Gasulla, Agustí	95	Montalvo, Tomàs	21	Vilagran, Joaquim	426
Castelló, Joan	389	Giralt, David	7	Oliver, Javier	177	Zoo de Barcelona	20
Clarabuch, Oriol	6125	Gomez, Manel	90	Pedro, Albert	35		
Conde, Alejandro	51	González, Rafael	793	Pena, Enric	371		
Copete, José Luis	5	Gonzalez-Solis, Jacob	183	Pérez, Òscar	401		

Taula 1. Nombre d'anellaments per anelladors o grups d'anellament rebuts l'any 2012.

capnegre, pit-roig, tallarol de casquet). La hivernada, en canvi, va ser millor, tant per nombre d'adults com de joves, per aquestes mateixes espècies respecte l'hivern anterior.

De la mateixa manera que en els anys anteriors, durant el 2012 el programa SYLVIA es va coordinar amb l'ajut del Departament de Medi Ambient i Habitatge i va rebre el suport de l'Obra Social de Caixa Catalunya, l'Ajuntament de Terrassa, l'Ajuntament de Vacarisses, l'Ajuntament de Celrà, l'Ajuntament de Girona, l'Ajuntament de Flix, el Departament de Medi Ambient i Habitatge (Parcs Naturals del Cadí-Moixeró, Delta de l'Ebre, Cap de Creus, Aiguamolls de l'Empordà, Montsant, Zona Volcànica de la Garrotxa i PNIN de l'Albera), la Diputació de Barcelona (Parcs Naturals del Montseny, Montnegre-Corredor, Garraf i Sant Llorenç de Munt), l'Espai Natural de les Guillerries-Savassona, el Consorci de les Gavarres, el Consorci de les Reserves Naturals del Delta del Llobregat, l'associació Galanthus, el Parc de Collserola, el

Parc Serra de Marina i el Parc Serralada Litoral.

El projecte MIGRACIÓ

Durant el 2012 el projecte MIGRACIÓ va patir una nova retallada quant a estacions operatives i a la duració d'algunes d'aquestes. A la primavera es van mantenir dues campanyes inscrites en el projecte internacional *Piccole Isole*: Aiguamolls de l'Empordà (del 2 de març al 30 de maig) i Canal Vell al Delta de l'Ebre (16 de març al 15 de maig). Als Aiguamolls es van fer 6.251 captures de les quals 4.890 van ser anellaments i la resta recaptures. L'espècie més anellada va ser la boscarla de canyar amb 2.181 exemplars. D'aquesta campanya en destaquen l'anellament de 3 polles pintades, 25 xots, 94 rossinyols, 29 boscalers pintats grossos i 2 boscarles d'aigua. A Canal Vell, en canvi, es van fer 2.482 captures d'entre les quals hi havia un tallarol de garriga balear *Sylvia cantillans moltonii*, 129 tallaretes vulgars (xifra rècord dels darrers anys) i 25 mosqueters pal·lids.

A la tardor només es va mantenir l'estació de Canal Vell (4 d'agost a 1 de desembre). En total es van fer 8.574 captures de les quals 6.774 eren anellaments i la resta controls. Com és habitual, l'espècie més anellada va ser la boscarla de canyar amb 1.956 exemplars seguida de l'oreneta amb 1.536. Aquest any també es va capturar una xifra important d'orenetes de ribera amb 656 exemplars. D'altra banda, en destaquen també 3 boscarles d'aigua, una bosqueta icterina i un pinsà mec. Cal esmentar també la davallada en el nombre de captures de rossinyol bord amb només 347 exemplars, xifra anual força baixa en comparació amb la màxima aconseguida el 1995 amb 1.444 individus.

El programa MIGRACIÓ es va coordinar amb l'ajut del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural i va rebre el suport d'aquest a través dels parcs (Parcs Naturals del Delta de l'Ebre i dels Aiguamolls de l'Empordà).

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

Crònica Ornitològica Agost 2012 - Maig 2013

Encetem un nou format de la crònica ornitològica més sintètic i amb més fotografies, a la vegada que ens posem a dia de l'endarreriment que portàvem des del darrer Abellerol publicat. Actualment tots els ornitòlegs ja disposen d'eines en versió on-line que permeten estar al dia o fins i tot al minut de qualsevol novetat rellevant sobre l'avifauna catalana. Tenint en ment això, a partir d'ara farem una crònica més breu. Com a contrapartida, poc a poc, intentarem aportar informació que situï cada observació en un context que permeti entendre com arriben els ocells migrants o quina és la rellevància d'una determinada observació. Esperem que aquest nou format, malgrat la pèrdua de detall, pugui aportar les novetats de darrera hora incloent les citacions més importants.

Agost

La sorpresa més destacada d'aquest mes va ser l'observació de dos **abellerols gola-rojos** *Merops persicus* a Delfià, Rabós, Alt Empordà. Aquests ocells es van detectar el dia 24 i es van poder observar fins el dia 27. També van ser d'interès en el context de Catalunya la presència de dos **piocs salvatges** *Otis tarda* als voltants d'Almenar, Segrià, a finals de mes. A l'Alfacada es va observar un **xarxet marbrenc** *Marmaronetta angustirostris*, de presència prou regular a la zona els darrers anys, mentre a la Rogera, als Aiguamolls de l'Empordà, va aparèixer un **ànec canyella** *Tadorna ferruginea*. Durant l'agost, com ja es tradicional, al delta de l'Ebre van aparèixer diversos limícoles escassos entre els quals cal destacar un **territ cuablanc** *Calidris fuscicollis*, **territ rogenic** *Tryngites subruficollis*, **territ becadell** *Limicola falcinellus* i **escurafascons becfi** *Phalaropus lobatus*. També al delta de l'Ebre es van anellar dues **boscarles d'aigua** *Acrocephalus paludicola* a Canal Vell els dies 7 i 8.

Setembre

A Almenar hi continuava la parella de **piocs salvatges**, tot i que a mitjans de mes es va trobar el mascle mort per col·lisió amb una línia elèctrica. Al delta de l'Ebre a primers de mes hi continuava el **territ cuablanc**, i a finals va aparèixer un altre **territ rogenic**, a la vegada que es van detectar **territs pectorals** *Calidris melanotos* a les tres principals

Fran Trabalon

▲ **Abellerols gola-roigs**, *Merops persicus*, Delfià, Rabós, Alt Empordà, 24/08/12. Fran Trabalon. Segona citació per a Catalunya, la primera correspon a un exemplar observat al delta del Llobregat el 15 de juny de 1989. L'abellerol gola-roig té dues subespècies diferenciades. *M p persicus* es distribueix per una àrea que va des d'Egipte, N d'Israel, i el SE de Turquia fins al golf Pèrsic, mar Caspi i Aral fins al nord d'Afganistan i nord i est de la Índia; hiverna a l'est de l'Àfrica tropical. *M p chrysocercus* viu al Marroc, Algèria, Senegal fins al llac Chad; hiverna a l'oest d'Àfrica sub-sahariana. Alguns observadors atribueixen a la subs. nominal els dos exemplars que aquí es reporten i, per tant, procedirien de l'Orient Mitjà. Els ocells mostraven comportament d'estar aparellats.

zones humides catalanes (aiguamolls de l'Empordà, delta del Llobregat i delta de l'Ebre). Es va observar una **cuereta citrina** *Motacilla citreola* al delta del Llobregat i una al delta de l'Ebre, on el dia 10 se'n va anellar una tercera, un mascle adult a la llacuna de l'Encanyissada. A Canal Vell, també al delta de l'Ebre, es va anellar una **boscarla d'aigua** el dia

6, i es va detectar una **fotja banyuda** *Fulica cristata*. A l'Estany d'Ivars hi havia un **estornell rosat** *Sturnus roseus* i un **mosquiter ibèric** *Phylloscopus ibericus* a finals de mes.

Octubre

L'octubre va ser un mes de molta activitat i amb moltes novetats. Es va

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

Raül Calderón

◀ **Cuereta citrina**, *Motacilla citreola*, L'Encanyissada, Amposta, Montsià, 10/09/12. Raül Calderón. Mascle adult anellat en un lloc ja tradicional del delta de l'Ebre on s'han efectuat la majoria de les citacions disponibles d'ocells anellats de Catalunya. La novetat d'aquest cas és que sigui un mascle adult, ja que la majoria de les captures són d'exemplars de primer hivern. Aquesta espècie ha experimentat una expansió des de l'est cap a l'oest d'Europa i és d'aparició anual amb més de 50 observacions homologades a tot l'Estat.

▼ **Piula de Hodgson**, *Anthus hodgsoni*, Mas Pinell, Torroella de Montgrí, Baix Empordà, 27/10/12. Julio Pérez Cañestro. Primera Primera citació d'aquesta espècie de distribució oriental (nord de Rússia i Àsia; hiverna principalment al Japó, les Filipines i l'Índia) a Catalunya. Aquesta observació coincideix amb una de les arribades massives més grans que es coneixen a l'oest d'Europa de manera que durant l'octubre de 2012 només a Holanda es van observar 33 exemplars i una xifra similar a Noruega amb citacions en molts països i fins i tot observacions de petits grups de 3-4 exemplars. La data de troballa de l'ocell de Torroella (octubre) és la típica per als ocells que es veuen a l'oest d'Europa. Fins a 2010 a Espanya s'havien homologat un total de 7 observacions. Observat fins l'1 de novembre.

Julio Pérez Cañestro

observar una **arpella pàl·lida russa** *Circus macrourus* en pas al Puig de l'Àliga, a Olèrdola, i una **àguila cridanera** *Aquila clanga* al Turó dels Tres Partions a Vilafranca del Penedès. Van continuar les observacions de **territs pectorals** al Baix Empordà i a finals de mes es va detectar una **fredeluga gregària** *Vanellus gregarius* al delta del Llobregat. El dia 7 es va observar el primer **gavià caspi** *Larus cachinnans* de la temporada, un adult a l'abocador de Solius, Llagostera. L'observació del mes va ser una **piula de Hodgson** *Anthus hodgsoni* a Torroella de Montgrí del dia 27 a l'1 de novembre, i curiosament a pocs metres d'aquesta es va trobar un **mosquiter fosc** *Phylloscopus fuscatus* del 29 al 2 de novembre. També es van veure 7 **mosqueters de doble**

ratlla *Phylloscopus inornatus* entre els aiguamolls de la Bòbila de Santpedor al Bages, el delta del Llobregat, el delta de l'Ebre, Badalona i el Besós a Barcelona. Els dos primers van romandre per la zona durant algunes setmanes i els van poder veure molts observadors. El dia 21 es va anellar un **papamosques menut** *Ficedula parva* a l'illa de Buda, delta de l'Ebre. A mitjans de mes van aparèixer dues **cueretes citrines** a Badalona i a Cambrils, però sorprenen més dues observacions de **piula gola-roja** el mateix dia 9 a Pals i al Prat de Llobregat per la raresa de l'espècie en pas postnupcial. Més enllà de les rareses, l'esdeveniment més rellevant d'aquest mes va ser l'arribada massiva de **grues** *Grus grus* a final de mes i, en especial, els dies 28 i

29. Es tracta d'un dels episodis documentats més sorprenents de la migració d'aquesta espècie a casa nostra per la concentració d'individus implicats. Sembla que els ocells estaven retinguts al centre d'Europa per les condicions meteorològiques adverses i en un parell de dies van migrar de sobte bona part del contingent europeu. A Catalunya les màximes concentracions es van poder detectar principalment des de localitats prop del litoral i a les terres de l'Ebre. Així, per exemple, durant el dia 28 es van observar grues en migració durant tot el dia i també algunes durant la nit (escoltades) amb recomptes puntuals de més de 1.500 exs. a Deltebre, 1.300 a l'Ampolla, i/o 900 a la desembocadura del Francolí a Tarragona.

Novembre

A principis de mes encara es veien algunes de les rareses trobades el mes anterior, com la **piula de Hodgson** i el **mosquiter fosc** de Mas Pinell, Torroella de Montgrí, i el **mosquiter de doble ratlla** de la Bòbila de Santpedor, tot i que en van aparèixer dos més al delta

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

de l'Ebre i al Papiol, Baix Llobregat. Als aiguamolls de l'Empordà va aparèixer un **cabussó orellut** *Podiceps auritus* que es va poder observar gairebé durant tot el mes. Al delta de l'Ebre es va localitzar una **oca de galta blanca** *Branta leucopsis* el dia 27 a Migjorn, Sant Jaume d'Enveja, Montsià. Durant aquest mes, el dia 13 es va anellar un **pinsà carminat** *Carpodacus erythrinus* a Molins de Rei, Baix Llobregat. Els dies 10 i 11 es va observar un **sit blanc** *Plectrophenax nivalis* a Malgrat de Mar, Maresme. També es va detectar la primera **piula grossa** *Anthus richardi* de la temporada a Sant Jaume d'Enveja, al delta de l'Ebre. Entre les gavines, a banda d'un **gavià caspi** a l'abocador de Solius destaca un **gavià argentat de potes rosa** que visitava diàriament el pati d'una escola a Barcelona. És interessant l'observació d'un **capsigrany** *Lanius senator* a Pinell de Brai, Terra Alta, a finals de mes.

Desembre

El cabussó orellut va continuar present als Aiguamolls on també es van observar dues **oques rialleres grosses** *Anser albifrons* i l'**oca de galta blanca** encara estava pels voltants de l'illa de Buda al delta de l'Ebre. A primers de mes es va veure un **bec de serra gros** *Mergus merganser* a Roses. Durant aquest hivern es va observar de nou la **gavina de Bonaparte** *Larus philadelphia* que es mou al voltant dels ports de Tarragona i Cambrils, probablement el mateix individu que ja s'ha vist en els darrers hiverns. Aquest exemplar es va observar els dies 27 i 29 a la platja del Reguerol de Cambrils. Durant aquest mes es van observar almenys 4 **gavians argentats de potes rosa** *Larus argentatus*, un a Barcelona ciutat, un altre a l'abocador de Solius a Llagostera i dos al port de Tarragona. Al Mas Pinell, Torroella de Montgrí, van aparèixer dues **piules grosses** a finals de mes. D'aquest mes també cal esmentar l'observació d'una **cotxa cua-roja** *Phoenicurus phoenicurus* molt tardana fotografiada a Sant Just Desvern el dia 12.

Carles Furquet

◀ **Pinsà carminat**, *Carpodacus erythrinus*, Molins de Rei, Baix Llobregat, 13/11/12, primer hivern, Carles Furquet. 7a citació per a Catalunya de les quals 5 són ocells anellats. És també la citació més tardana (novembre), la resta són principalment del setembre a excepció d'una a l'agost i una altra al maig.

Cristian Jensen

▲ **Bitxac oriental del Caspi**, *Saxicola maurus hemprichii*, Erms de la Tancada, PN Delta de l'Ebre, mascle, probablement de primer hivern, 12/01/13. Josep Tantull i Roser Solé. Present a la zona almenys fins el dia 22/01 i vist per diversos observadors. Primera citació per a Catalunya i també per a tot l'Estat de la subs. *hemprichii* (= *variegatus*). Aquest taxó viu a l'oest del mar Caspi i és força rar a l'oest d'Europa. A Catalunya hi ha almenys dues citacions prèvies homologades de bitxacs orientals, però cap d'ells identificades a nivell subespecífic. Una és del març de 1997 del delta de l'Ebre i l'altra de Collserola del 30 i 31 de març de 1998.

Gener

Les observacions més destacades d'aquest mes van ser l'observació d'un **ocell sedós** *Bombycilla garrulus* a la Vall d'Aran i la presència d'un **bitxac oriental** *Saxicola maurus hemprichii* (= *variegatus*) als erms de la Tancada, delta de l'Ebre el dia 12 que es va veure fins a final de mes. També al delta de l'Ebre hi havia un **flamenc nan** *Phoenicopterus minor* el dia 14. La **gavina de Bonaparte** va sovintejar per Cambrils i va atreure alguns observadors de fora. Als Aiguamolls de l'Empordà hi continuaven les **oques rialleres grosses** i al delta de l'Ebre l'**oca**

de galta blanca i també hi havia alguns **cabussos orelluts**. Durant aquest mes cal destacar la troballa de les restes d'un **gavià argentat "cantàbric"** *Larus michahellis lusitanicus* al Botarell, Baix Camp, depredat per un rapinyaire i que estava anellat. Es van observar dues **piules grosses** *Anthus richardi* a les comarques de Lleida: una a Vilanova de Bellpuig, Pla d'Urgell, el dia 17 i l'altra a Mas de Melons, Castellans, Garrigues. Durant aquest mes es van observar algunes **cueretes blanques** amb característiques de la **cuereta endolada** *Motacilla alba yarrellii*.

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

Sergio Hernández

◀ **Mallerenga blava**, *Cyanistes* spp., Parc de la Ciutadella, Barcelona, Barcelonès, 19/02/13. Sergio Hernández i Alba Ortega. Exemplar adult capturat en el marc de l'estudi *Local adaptation and Sexual Selection: personality, plumage coloration and bird song as models (CGL2009-10652)* que presentava el capell negre enloc de blau cosa que suggereix la seva pertinença a les mallerengues blaves del nord d'Àfrica *C. teneriffae* (= *ultramarinus*) o *C. cyrenaicae*. La seva determinació està en fase d'estudi a través de mostres de sang i plomes. No es descarta la possibilitat d'una mutació del plomatge de manera similar als leucismes, melanismes o altres variacions.

Rafael Armada / www.rafaelarmada.net

◀ **Cotxa diademada**, *Phoenicurus moussieri*, Constantí, Tarragonès, 18/03/13. José Antonio Latorre. Present a la zona almenys fins el dia 24/03 i vist per diversos observadors; el dia 25, darrera observació, vist dins la ciutat de Tarragona. Segona citació a Catalunya, la primera és del 7 d'abril de 1985 al delta de l'Ebre.

Febrer

Durant el mes de febrer es van poder observar algunes de les espècies ja detectades en els mesos anteriors com la **gavina de Bonaparte** a Cambrils, **gavians argentats de potes rosa** al port de Tarragona, **cabussó orellut** al delta de l'Ebre o la **piula grossa** de Vilanova de Bellpuig. Com a novetat, destaca una nova observació d'**ocell sedós** al Pont de Suert, Alta Ribagorça, el dia 8. Van continuar les observacions de "possibles" **cueretes blanques endolades**, la majoria de femelles i joves de l'any sense que es pogués determinar amb seguretat la seva identificació subespecífica. La citació més inesperada d'aquest mes va ser la captura al Parc de la Ciutadella, Barcelona, d'una **mallerenga blava** amb caràcters de *Cyanistes teneriffae* de la subespecie *ultramarinus*. Cal com-

provar encara amb l'ADN la identitat i origen d'aquesta peculiar captura, la primera que tenim constància a Catalunya!

Març

Al delta del Llobregat es va observar un **territ pectoral** des del dia 12. El protagonista d'aquest mes va ser un mascle de **cotxa diademada** *Phoenicurus moussieri* que es va observar a Constantí, Tarragonès, des del dia 18 fins al 24. L'última observació va ser el dia 25 en una rotunda del centre urbà de Tarragona! Així, doncs, durant tota una setmana va romandre al mateix lloc cosa que va permetre que molta gent la pogués veure, tant ornitòlegs catalans com de la resta de l'Estat. Durant aquest mes es van detectar diversos **mosqueters comuns siberians** *Phylloscopus collybita tristis* amb exemplars observats

a Tarragona, aiguamolls de l'Empordà i delta del Llobregat. Durant els darrers dies de mes es van detectar els primers **mosqueters ibèrics** *Phylloscopus ibericus*, el primer el dia 23 al delta de l'Ebre, així com la primera **arpella pàl·lida russa** de la primavera, a partir del mateix 23 a Rabós, Alt Empordà. El dia 9 es va observar una **cornella emmantellada** *Corvus cornix* al delta del Llobregat i una altra (potser la mateixa) el dia 25 a Torroella de Montgrí, Baix Empordà. A Tarragona hi continuava la **gavina de Bonaparte** i s'hi van observar almenys 4 **gavians argentats de potes rosa**. Destaca la primera **piula grossa** pel Gironès, el dia 5.

Abril

El dia 3 es va observar una **oca de collar** *Branta bernicla* al Goleró, delta de l'Ebre, i un **ànec blanc** *Oxyura leucocephala* a la Sèquia Major, Vilsa-seca. El dia 13 es va detectar una **baldriga grisa** *Puffinus griseus* a Santa Susanna, Maresme. Durant aquest mes es van observar dues **arpelles pàl·lides russes** a l'Empordà, i de més interès geogràfic és el mascle que es va veure dos dies a la Seu d'Urgell. L'únic **becadell gros** del mes va aparèixer a

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

Esclat, Cassà de la Selva, Gironès, mentre a la Punta de la Banya, delta de l'Ebre, hi havia un **escurafascons becfi**, com és habitual els darrers anys. A Vila-sana es va detectar una **piula grossa** el dia 22 i el 23 un **tallarol de garriga balear** *Sylvia cantillans moltonii* a la desembocadura del riu Besós. Una altra observació d'interès és un **tallarol xerraire** *Sylvia curruca* al delta del Llobregat els dies 3 i 4. El dia 11 es va anellar un mascle adult de **tallarol de garriga oriental** *Sylvia cantillans albistriata* a l'illa de Buda, delta de l'Ebre. Durant tot el mes es van observar alguns **mosqueters ibèrics** i també **mosqueters comuns** de la subs. *tristis*. La raresa més sorprenent, però, va ser l'observació d'un **corb del desert** *Corvus ruficollis* el dia 11 a Vila-seca, Tarragonès. Locell no estava anellat, cosa que podria fer descartar el seu origen de captivitat, encara que podria haver arribat amb l'ajuda d'alguna embarcació del port de Tarragona. El final del mes va estar protagonitzat per l'aparició d'espècies escasses i rares d'origen oriental, especialment a les demarcacions de Barcelona i Girona a partir del dia 26. Els clars protagonistes d'aquest episodi van ser l'**arpella pàl·lida russa** i el **papamosques de collar** *Ficedula albicollis*, ambdós amb una quinzena d'exemplars i amb observacions fins i tot a l'interior. Destaquen observacions d'altres rareses, com algunes **cueretes grogues balcàniques** *Motacilla flava*

Ricardo Ramos

▲ **Cuereta blanca**, *Motacilla alba alba*, Parc Diagonal Mar, Barcelona, Barcelonès, 20/03/13. Ricardo Ramos Es tracta d'un mascle amb la part superior del mantell profusament tacada de negre, aspecte que pot suggerir una cuereta blanca endolada *Motacilla alba yarrellii*. Segons Adriaens et al. (2010, *Dutch Birding* 32), la identificació d'una cuereta blanca endolada fora de la seva àrea normal de distribució s'hauria de fer seguint una sèrie de caràcters. Els principals, a part de la 5a rectriu que, com és lògic, no podem veure en la foto, són: 1) color del mantell; aquesta cuereta concorda perfectament amb *yarrellii*; 2) contrast de cobertores, en aquest exemplar són poc marcades, en *yarrellii* són molt blanques amb centres molt negres; 3) el carpó, no encaixa amb *yarrellii*, ja que hauria de ser més fosc; 4) flancs, se sol dividir segons la intensitat i extensió del gris en un rang d'intensitat del 0 al 2. Aquesta cuereta per l'extensió i to del gris seria 1. En definitiva, es conclou que no és una cuereta blanca endolada. Probablement es tracta d'una cuereta procedent de les zones d'integració entre *yarrellii* i *alba* presents a diversos països d'Europa. A més, aquesta cuereta que podem assignar com a mascle per l'extensió del negre al clatell (les femelles no el tenen tan extens ni en *alba* ni *yarrellii*) a finals del mes de març hauria de tenir un negre pràcticament total en tot el mantell. En opinió de Peter Adriaens (in litt.), el carpó és molt pàl·lid i els flancs i escapulars inferiors són massa pàl·lids per *yarrellii* i apunta que podria ser un híbrid o potser una *alba* amb més negre del que és habitual en el mantell. Aquest individu és un bon exemple de la dificultat que suposa la correcta identificació d'aquests dos taxons en les zones on la cuereta endolada és rara o d'aparició molt escassa, les citacions d'exemplars en aquestes zones s'haurien documentar convenientment amb fotografies i descripcions completes amb al·lusió a la coloració de les parts del cos més significatives. Podeu veure l'observació original d'aquesta cuereta al blog de Ricardo Ramos "aves del Parc de Diagonal Mar": <http://aves-del-parc-de-diagonal-mar.blogspot.com.es/2013/04/fotos-de-yarrellii.html>.

Edu Gracia Tinedo

◀ **Corb del desert**, *Corvus ruficollis*, La Formiga, Vila-seca, Tarragonès, 11/04/13. Edu Gracia Tinedo. Primera citació a Catalunya d'aquest còrvid propi de regions desèrtiques del centre d'Àsia, nord d'Àfrica i Orient Mitjà. El seu escàs valor comercial (no es tracta d'un ocell habitual en mercats, ni tampoc es apreciat com a ocell de gàbia) fan pensar més aviat que hagi arribat accidentalment a través d'alguna embarcació transatlàntica.

NOVETATS AVIFAUNÍSTIQUES

Victor Estrada

▲ **Arpella pàl·lida russa**, *Circus macrourus*, Sant Feliu de Boada, Palau-sator, Baix Empordà, 29/04/13, mascle de 2n any. Víctor Estrada i Joan Estrada Jofra. Els darrers dies del mes d'abril es van observar, pel cap baix, una quinzena d'exemplars d'aquest rapinyaire de distribució oriental i que alguns anys, com el que ens ocupa, pot arribar a ser puntualment abundant durant la migració prenupcial.

Miguel Ángel Fuentes

▲ **Còlit pàl·lid**, *Oenanthe isabellina*, Vilobí d'Onyar, la Selva, 30/04/13. Miguel Ángel Fuentes. No es va relocalitzar posteriorment. Primera citació per a Catalunya. Hi ha un total de 4 citacions homologades a Espanya, totes de 2010 (2 a Corunya, una a les Balears i una a les Canàries).

feldegg, un **rascllet** *Porzana pusilla* a la Vall de Ridaura, Castell-Platja d'Aro, Baix Empordà, i una **bosqueta pàl·lida occidental** *Hippolais opaca* al pantà de Camelis, Torres de Segre, i altres espècies escasses que han aparegut a moltes localitats i en quantitats destacables, com el **falcó cama-roig** *Falco vespertinus*, el **fumarell alablanc** *Chlidonias leucopterus* (màxim de 25 exemplars al delta del Llobregat), centenars de **mosqueters xiulaires** *Phylloscopus sibilatrix*, la **piula gola-roja** *Anthus cervinus* i la **bosqueta icterina** *Hippolais icterina*, així com quantitats molt importants d'espècies més comunes, destacant per exemple l'**esparver cendrós** *Circus pygargus*. Una de les rareses més inesperades en aquest context va ser un **còlit pàl·lid** *Oenanthe isabellina* a Vilobí d'Onyar, la Selva, el dia 30, que representa la primera observació per a Catalunya.

Maig

Es van observar diversos limícoles escassos com un **territt rogenic** als Aiguamolls el dia 23, quatre **territs pectorals** als Plans de Sió, Segarra, el dia 2 i un a Pals el dia 11, i diversos **becadells grossos** *Gallinago media* als aiguamolls de l'Empordà, Tell Vell, delta del Llobregat i delta de l'Ebre. L'observació

Albert Burgas

▲ **Alosa banyuda**, *Eremophila alpestris*, Pla de Gates, PN Cap de Creus, Alt Empordà, 09/05/13. Albert Burgas, Janet Fairclough i Ian Robson. Primera citació per a Catalunya. Fins a 2010 hi ha tres observacions homologades a nivell estatal, totes elles a Astúries (octubre 1994, entre febrer i març de 2005, i octubre de 2007). La llista negra de la cara d'aquest exemplar que va des de la base del bec i s'estén sota de l'ull i les vores del coll no enllaça amb la banda també negra del pit i, per això, aquest exemplar molt probablement correspondria a la subespècie *flava* que viu a Escandinàvia i no al grup dels exemplars del SE d'Europa (Grècia i S dels Balcans). No obstant això, la determinació subespecífica és molt difícil tenint en compte que aquesta espècie té fins a 42 subs. reconegudes a tot el món i no es pot descartar totalment la subespècie *atlas* del N del Marroc que és una mica més pàl·lida que *flava*. Aquest exemplar va romandre per la zona fins el dia 11 de maig i el van veure diversos observadors.

més destacable d'aquest mes va ser una **alosa banyuda** *Eremophila alpestris* al Pla de Gates, PN del Cap de Creus, el dia 9 i que va romandre per la zona fins el dia 11. A Castell-Platja d'Aro el dia 1 encara s'observava el **rascllet**

present des del mes anterior. A mitjans de mes encara es va detectar un últim **mosqueter ibèric** a Sant Quirze del Vallès, Vallès Occidental.

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

Garcia, J. 2012.

Els ocells silvestres del Zoo de Barcelona

Fundació Barcelona Zoo i Lynx Edicions, Bellaterra. 284 pp.

Presentat l'octubre del 2012, es tracta de la primera publicació de la Fundació Zoo de Barcelona, en col·laboració amb Lynx Edicions. De format mitjà, amb tapes toves i 283 pàgines, té un ampli radi divulgatiu, dirigit al públic en general i a tots aquells ornitòlegs que volem saber més coses de l'ornitofauna d'aquest recinte.

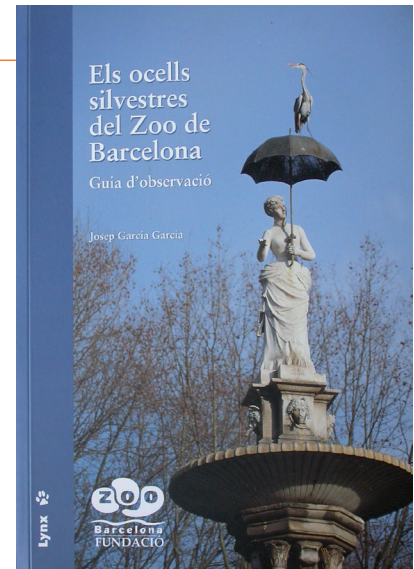
Un nou llibre arriba a les meves mans... La primera reacció és més emotiva que no pas racional... Ja era hora! Una obra completa, que ens explicarà aspectes dels ocells silvestres d'aquest recinte i que habitualment podem observar al Barcelonès i a comarques properes. A més, signada pel Josep Garcia, actualment el millor coneixedor d'aquest "cor" urbà. Amb joies com la colònia de bernats pescaires (*Ardea cinerea*) més antiga de Catalunya, una àmplia representació dels psitacids que sobrevolen Barcelona i l'única joca a Barcelona de gralles (*Corvus monedula*), espècie en franca regressió.

Quan obres un llibre amb aquest títol vols trobar la corresponent guia d'observació. Aquest no és el cas. Després de la presentació, els agraïments d'en Josep, i la seva introducció, l'obra queda interrompuda. Dóna pas a tot un

seguit d'articles molt interessants (42 pàg.). Penso que el llibre hauria d'haver respectat tot el text íntegre de l'autor i ubicar preferentment aquests articles amb posterioritat.

En Xavier Ferrer i en Sergi Herrando fan un resum de la situació actual de l'avifauna a Barcelona, amb perfil divulgatiu i de fàcil comprensió pel gran públic. La Margarita Parés (Biodiversitat a l'Ajuntament de Barcelona) ens resumeix tota una sèrie d'esforços (positius, necessaris i a potenciar) per aconseguir una Barcelona més "faunística". Aquest article mostra una errada a la fotografia del niu de falcó peregrí (*Falco peregrinus*). No és pas el de la Sagrada Família sinó el desaparegut de la Torre del Besòs a Diagonal Mar, quan aquesta va ser rehabilitada pel municipi. A continuació, el Joaquim Lacueva, el Miquel Sierra i el Lluís Colom-, fan de forma molt resumida una retrospectiva de les seves experiències al Zoo. Potser aquest article podria haver estat més extens... Per posar fi, en Raül Aymí fa un recull de dades curioses sobre anellament més un resum de les activitats al Zoo per part de l'ICO. Ara seria el moment que aquesta nova Fundació potenciés l'anellament amb PVC, per conèixer millor els moviments dels ardeids o de les gralles.

Com dèiem abans, l'autor segueix (pàg. 53) amb una introducció al medi

natural del Zoo i amb una visió general de la seva ornitofauna. Les fotografies són més que acceptables, quasi totes primers plànols, amb algunes imatges de molt bona qualitat i d'espècies poc habituals com la becada (*Scolopax rusticola*) o les grues (*Grus grus*). A continuació adjunta un recorregut amb un mapa força clarificador d'on trobar els ocells silvestres dintre del zoo. Explica com elegir uns prismàtics o com fer el tradicional i antic quadern de camp, amb fotografia a la pàgina 71. Molts de nosaltres ens veurem reflectits amb aquesta quan encara no existia el "fred" excel i el nostre "disc dur" era el paper.

A la pàgina 90 podem començar a llegir les diferents fitxes d'ocells. Les fitxes tenen un disseny agradable. Les d'espècies sedentàries ocupen dos fulls. El primer recull el nom de l'ocell en català (més en ES, FR, EN i taxonòmic); amb icones per informar numèricament sobre dades de l'espècie com l'alimentació, mida, dies d'incubació, pes, nombre d'ous, longevitat i situació de les seves poblacions a nivell català -i europeu. Els excel·lents dibuixos d'en Martí Franch i

T'apropem a la natura

Consulta i compra en www.weboryx.com les nostres ofertes

A Oryx compartim la teva afició i t'ofereim el consell expert sobre l'extensa oferta d'**equipament per el naturalista**, sobre la millor selecció de **prismàtics i telescopis** per ornitologia i observació de fauna i sobre els més de 15.000 títols de **llibres d'història natural** que podràs sol·licitar mitjançant la nostre web.

Oryx: la tienda del amante de la naturaleza
Balmaes 71 · 08007 · Barcelona
T. +[34] 93 418 55 11 · F. +[34] 93 418 81 17

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

en Toni Llobet els podem gaudir a una bona mida, amb detalls que en d'altres obres passaven desapercebuts. El segon full, narratiu, es divideix en una breu curiositat, la fenologia al zoo i una taula amb la probabilitat d'observació. El "cos" divulgatiu el trobem a la fenologia, on el Josep fa una àmplia demostració dels seus coneixements, amb un llenguatge senzill, divulgatiu i amb una pila de dades nascudes de l'experiència de camp. La lectura és molt amena i llegit amb detall et permet no únicament conèixer aquests ocells dintre del zoo, sinó

entendre alguns dels seus moviments fora del recinte. Les fitxes de les espècies hivernants, estivals i exòtiques absents ocupen un únic full, amb una acceptable disminució de la mida del dibuix, amb l'apartat fenologia mantenint la intensitat de dades.

A les espècies accidentals desapareix com és evident la fenologia i la taula de probabilitat d'observació. Els dibuixos, més petits encara, ja no apareixen en totes les espècies. Malgrat això, els comentaris sobre la seva accidentalitat continuen essent interessants, insistint

en aquest caire divulgatiu i de llenguatge senzill, cosa que els fa assequibles per a tothom. L'obra tanca amb una taula fenològica i d'estatus dels ocells al Zoo.

Resumint, una obra recomanable per als ornitòlegs urbans, periurbans i públic en general, amb una relació qualitat/preu acceptable (18 €) i que per poder ser utilitzada has d'afegir l'entrada al zoo (19,60 €), massa cara per als ornitòlegs que volem entrar al zoo a veure principalment ocells silvestres.

RICARDO RAMOS

Camprodon, J., Guixé, D., Soler-Zurita, J., Garcia, S.

Els espais urbans. Manual de gestió d'hàbitats per a la fauna vertebrada

Diputació de Barcelona, Obra Social "la Caixa", 221pp

Una guia per afrontar els conflictes que apareixen allà on conflueixen la natura i les necessitats humanes. Sens dubte, un document de gran utilitat tant per a l'administració com per als amants de la natura.

Actualment és molt difícil trobar ambients que d'alguna manera o altra no es vegin o s'hagin vist afectats, directament o indirecta, per l'activitat humana. En general a Europa, i en concret al nostre país, els éssers humans porten interactuant i alterant els sistemes naturals des de la prehistòria, fins al punt que avui en dia no es pot interpretar el funcionament dels ecosistemes sense tenir en compte aquesta interacció. Així doncs, entendre les relacions que es produeixen a nivell home-natura resulta clau per a una gestió i conservació adequada dels hàbitats i de les espècies, en el moment d'intentar establir una harmonia entre l'activitat humana i el medi ambient.

En aquesta línia, l'Obra Social de la Caixa i la Diputació de Barcelona han impulsat la redacció d'un conjunt de

manuals de gestió d'hàbitats per tal de difondre i potenciar les bones pràctiques de gestió dels sistemes naturals. Aquests manuals estan enfocats principalment perquè puguin ser utilitzats de guia per a l'administració i les institucions públiques en la presa de decisions a l'hora de gestionar el territori, compaginant la qualitat de vida de les persones amb la conservació del medi natural.

El darrer d'aquests manuals que s'ha publicat és "Els espais urbans, manual de gestió d'hàbitats per a la fauna vertebrada". Entenent els sistemes naturals com un gradient que varia entre ecosistemes on no hi ha hagut mai cap tipus d'intervenció humana i ecosistemes completament antropogenitzats, els espais urbans estarien justament en aquest darrer extrem. Així doncs, aquest volum és una guia per a la gestió i conservació de fauna vertebrada en un dels espais

on la pressió humana sobre els hàbitats i la fauna és més elevada.

El manual està dividit en tres blocs. El primer bloc és una descripció breu de conceptes bàsics per entendre la interacció històrica entre la fauna i el paisatge urbà, així com la complexitat estructural d'aquest tipus d'hàbitats. A continuació trobem el cos principal del manual, que està format per una extensa relació de fitxes pràctiques agrupades en dos blocs temàtics més: hàbitats i infraestructures relacionats amb la fauna, i espècies i grups animals més representatius de la fauna vertebrada urbana. Aquestes fitxes descriuen l'espai o l'espècie a tractar, els requeriments ecològics i les problemàtiques de conservació que es poden trobar, les possibles propostes d'actuació, millora i condicionament, i algunes experiències pràctiques.

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

ORYX esponsoritza la secció novetats bibliogràfiques

Només obrir i fullejar aquest volum, el primer que crida l'atenció són les abundants il·lustracions a color realitzades per Martí Franch i Agnès Perelló, i que trobem complementant els textos. En la majoria de les fitxes hi trobem dibuixos, esquemes i fotografies que ajuden a identificar els hàbitats, paisatges, espècies, tipus de vegetació, estructures urbanes i, en general, els elements problemàtics i les possibles solucions dels quals s'està parlant en tot moment. Són d'agrair també les taules amb les descripcions de les espècies, així com els calendaris fenològics i d'actuació, que ajuden a sintetitzar la informació. En el cas de la gestió d'algunes espècies d'aus, l'aportació de dibuixos de caixes niu i les seves mesures (realitzats per Jordi Baucells) és també de gran utilitat.

Es tracta, doncs, d'un manual que no es fa gens feixuc de llegir, escrit de manera molt entenedora i directa. La claredat dels textos combinada amb els abundants esquemes, taules, dibuixos i fotografies, conjuntament amb un bon suport bibliogràfic, fan que realment

sigui una guia pràctica que aborda de manera senzilla, però amb un bon rigor científic, la complicada gestió dels ambients urbans. En general els textos són breus, i això denota que els autors han hagut de fer un esforç de síntesi important, però m'ha agradat que tant al final del manual com en cada una de les fitxes, es complementi la informació donada amb contactes, referències web i cites bibliogràfiques d'ajuda per al lector que vulgui aprofundir més en algun dels temes. A la vegada, el llarg bagatge i l'experiència professional dels autors queda perfectament reflectida en els textos, així com també el coneixement dels dibuixants sobre els diferents hàbitats i espècies que hi apareixen. Cal destacar també que els autors no han dubtat a fer revisar les diferents fitxes i textos per experts en cada una de les matèries, donant un punt més de rigor en tots els aspectes.

És difícil, doncs, trobar alguna nota negativa rellevant en aquest manual. Si hagués de filar prim, potser mencionaria que a vegades la brevetat dels textos

pot fer que el lector més exigent, que desitgi aprofundir més sobre alguna de les temàtiques, podria no arribar a trobar tota la informació que desitjaria. Com ja he comentat abans, però, els autors supleixen aquesta possible manca d'informació aportant referències a experiències pràctiques, pàgines web i, com ells mateixos anomenen, "bibliografia per saber-ne més".

En definitiva, es tracta d'una guia de gran utilitat per a la gestió del medi ambient. A part de ser un manual indispensable en la biblioteca de qualsevol ajuntament, és una guia molt amena i pràctica que també recomanaria a particulars i amants de la natura. En ser un llibre rigorós i ben documentat, però a la vegada molt visual i fàcil de llegir, pot ser també d'utilitat en escoles i instituts, ja que descriu molt bé tant la fauna vertebrada urbana com les problemàtiques de conservació, i les possibles solucions, que ens trobem en el nostre dia a dia.

FRANCESC SARDÀ-PALOMERA

HANDBOOK OF THE BIRDS OF THE WORLD *Alive*

www.hbw.com

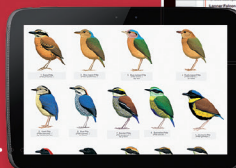
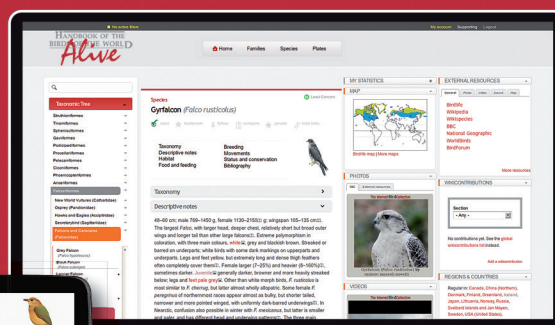
Una revolució en l'accés al coneixement ornitològic

Els 17 volums del HBW al vostre abast, constantment actualitzats i aprofitant les múltiples possibilitats que ofereix l'entorn digital.

Més de 15 milions de paraules • 20.617 il·lustracions d'ocells
10.200 mapes • més de 100.000 referències bibliogràfiques

PER MENYS DE 2,50 € AL MES!

- Actualitzacions constants.
- Participació dels usuaris.
- Altament personalitzable.
- Vídeos, fotos i sons.
- Traductor de Google integrat a cada pàgina per tal de facilitar la comprensió general del text.

Visiteu www.hbw.com per subscriure-us o per veure un vídeo informatiu.

LYNX EDICIONS • Tel. 93 594 77 10 • lynx@hbw.com

QUOTA D'INSCRIPCIÓ: 20 €*
*GRATIS amb aquest codi: ADVICO

QUOTA ANUAL: 29,95 €

AGENDA

ANELLAMENT

Cursos flash d'introducció a l'anellament

Curs A18: Delta del Llobregat

Lloc: Espais Naturals del Delta del Llobregat.

Classes teòriques: Can Casanovas (Viladecans).

Hora de trobada: dissabte a les 8 del matí al mateix lloc.

Dates: 12 i 13 d'octubre de 2013.

Data límit d'inscripció: 8 d'octubre.

Professor: Oriol Baltà.

Curs A13: Aiguamolls de l'Empordà

Classes teòriques: El Cortalet, Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

Dates: 19 i 20 d'octubre de 2013.

Data límit d'inscripció: 15 d'octubre.

Professor: Oriol Clarabuch.

Curs AZ2: Zoo de Barcelona

Dates i horaris:

Classes teòriques: 14-17 i 21-24 d'octubre de 19:30 a 21:00.

Classes pràctiques: dissabtes 19 i 26 d'octubre de 08:00 a 14:00.

Professors: R. Aymí, O. Baltà, C. Barriocanal i G. Gargallo.

IDENTIFICACIÓ

Curs d'identificació d'ocells al Delta del Llobregat

Curs ID2: Delta del Llobregat

Classes teòriques: Edifici Canadà. Parc empresarial de Viladecans (Viladecans).

Dates: dissabtes 12, 27 octubre, 9,

16, 30 novembre i 14 desembre.

Professor: Abel Julien.

Es necessiten anelladors voluntaris per a la campanya d'anellament de tardor de Canal Vell

L'Institut Català d'Ornitologia necessita anelladors experts voluntaris per portar a terme la campanya de migració de tardor de Canal Vell, Deltebre (Tarragona) que cobreix el període del 4 d'agost a l'1 de desembre. Com a compensació s'ofereix allotjament i 5 €/dia per menjar a l'anellador que es faci responsable d'algun període. També és possible participar com a anellador auxiliar. Els interessats poseu-vos en contacte el més aviat possible amb l'Oriol Clarabuch: girona@ornitologia.org / tf. 638 06 66 46.

FORMULARI DE SUBSCRIPCIÓ PER AL 2013. Vull fer-me soci de l'ICO per al 2013 per la qual cosa rebré: Revista Catalana d'Ornitologia, l'Anuari d'Ornitologia i l'Abellerol. Si us plau afegiu les meves dades al directori de subscriptors.

Tipus de quota¹ Familiar (52,5 €) Nom de la parella _____

Individual (35 €) Reduïda² (17,5 €) Europa, individual (42 €)

Nom i cognoms _____

Adreça _____ Ciutat _____

Codi postal _____ Tel. _____ Correu electrònic _____

Domiciliació bancària En/Na: _____

Autoritzo el Banc/Caixa: _____

Entitat Agència Control Número de compte

domiciliat a _____ carrer/plaça _____

perquè carregui en aquest compte bancari del qual sóc titular l'import de les quotes anuals que em pertoquin com a soci subscriptor de l'Institut Català d'Ornitologia.

Signatura: _____

_____ a _____ de _____ de 201_____

¹Tots els socis amb domiciliació bancària tindran un 10% de descompte. ²La modalitat de quota reduïda inclou els menors de 19 anys, estudiants fins a 23 anys, pensionistes i aturats. En cada cas cal justificar convenientment aquesta situació.

Institut Català d'Ornitologia
 Museu de Ciències Naturals de la Ciutatella
 Passeig Picasso, s/n
 08003 Barcelona
 Tel.: 93 458 78 93
 Correu electrònic: ico@ornitologia.org
 Pàgina web: www.ornitologia.org